

Conservatori Professional
de Música Mestre Tàrrrega
de Castelló

**PROGRAMACIÓ
DIDÀCTICA
ACOMPANYAMENT
GUITARRA**

ÍNDEX

1. INTRODUCCIÓ.....	3
2. COMPETÈNCIES.....	5
3. OBJECTIUS, CONTINGUTS I CRITERIS D'AVUACIÓ.	44
4. METODOLOGIA DIDÀCTICA.....	65
5. PROCEDIMENTS D'AVUACIÓ DE L'APRENENTATGE.	69
6. CRITERIS DE QUALIFICACIÓ I PROMOCIÓ.....	71
7. ACTIVITATS DE RECUPERACIÓ D'ASSIGNATURES PENDENTS DE CURSOS ANTERIORS.....	73
8. ATENCIÓ A LA DIVERSITAT.....	74
9. CONCRECIÓ DELS TEMES TRANSVERSALS DEL CURRÍCULUM.	76
10. PROGRAMACIÓ D'ACTIVITATS ACADÈMIQUES I ARTÍSTIQUES.....	77
11. CONCRECIÓ D'ACORDS I CONTINGUTS PER A PROMOURE LA CONVIVÈNCIA ESCOLAR ADOPTATS EN EL PLA DE CONVIVÈNCIA.....	78
12. PROPOSTES DEL DEPARTAMENT PER A PROVES D'APTITUDS I D'ACCÉS A ENSENYAMENTS PROFESSIONALS.....	81

1. INTRODUCCIÓ

Justificació

La LOMCE (Llei orgànica 8/2013, de 9 de desembre per a la millora de la qualitat educativa), la LOE (Llei orgànica d'Educació de 2/2006, de 3 de maig), el Reial decret 1577/2006, de 22 de desembre, pels quals es fixen els aspectes bàsics del currículum dels ensenyaments professionals de música a nivell nacional i el Decret de Desenvolupament Autòmic 159/2007, de 21 de setembre del Consell, pel qual s'estableix el currículum dels ensenyaments elementals de música i es regula l'accés a aquests ensenyaments ens ofereixen el marc legal que ha de regir la nostra programació didàctica d'ensenyaments elementals i professionals en l'assignatura instrumental de guitarra.

La programació té com a finalitat proporcionar a l'alumnat una formació artística de qualitat i garantir la qualificació dels futurs professionals.

A través d'ella cal desenvolupar en els alumnes i alumnes les capacitats generals i els valors cívics propis del sistema educatiu, així com fomentar l'audició de música, desenvolupar la sensibilitat artística, analitzar les diferents manifestacions i estils musicals, participar en activitats de difusió cultural i conèixer el vocabulari

específic relatiu als conceptes científics i artístics de la música. És per al professorat eina necessària per a unificar criteris i treballar en equip.

Contextualització

Per a realitzar aquesta programació hem tingut en compte les característiques de l'entorn i de l'alumnat, així com les pròpies de l'assignatura.

Aquesta programació està pensada per al Conservatori Professional de música Francesc Tàrrrega de Castelló de la Plana.

Castelló té aproximadament uns 171.000 habitants i comptem en el seu entorn amb activitats i instal·lacions d'àmbit cultural (auditoris, teatres) que es poden tenir en compte a l'hora de planificar les activitats, intentant integrar l'activitat del conservatori a la ciutat.

És una població valencià parlant i en ella es parlen les dues llengües oficials (valencià i castellà). En el conservatori la llengua conductora és el valencià. A aquest conservatori assisteixen alumnes de diferents classes socials, majoritàriament classe mitjana, que a vegades es traslladen d'altres poblacions pròximes pel que hem de tenir en compte l'esforç que això significa.

Està dirigida a alumnes de 16 a 18 anys dels ensenyaments professionals de música que cursen 5è i 6è de guitarra.

Aquesta programació és oberta, flexible i està subjecta a possibles modificacions circumstancials (com per exemple el Covid 19) amb la finalitat de millorar l'ensenyament id'ajustar-se el més possible a la realitat dels nostres alumnes.

2. COMPETÈNCIES

Les competències que s'arreglen en aquesta programació s'han establert de conformitat amb els resultats de la investigació educativa i amb les tendències europees arreglades en la Recomanació 2006/962/EC, del Parlament Europeu i del Consell, de 18 de desembre de 2006, sobre les competències clau per a l'aprenentatge permanent. Aquestes competències es descriuen, s'indica la seua finalitat i aspectes distintius, i es posa de manifest, en cadascuna d'elles, les claus de desenvolupament que ha d'aconseguir tot l'alumnat referides al final de l'ensenyament professional de música, però el desenvolupament de la qual ha d'iniciar-se des del començament de l'escolarització, de manera que la seua adquisició es realitzi de manera progressiva i coherent al llarg de les diferents etapes educatives.

Les competències clau hauran d'estar estretament vinculades als objectius definits per a l'Ensenyament Professional de Música. Aquesta vinculació afavoreix que la consecució d'aquests objectius al llarg de la vida acadèmica porte implícit el desenvolupament de les competències clau, perquè totes les persones puguin aconseguir el seu desenvolupament personal i aconseguir una correcta incorporació en la societat.

Un enfocament metodològic basat en les competències clau i en els resultats d'aprenentatge comporta importants canvis en la concepció del procés d'ensenyament-aprenentatge, canvis en l'organització i en la cultura escolar; requereix l'estreta col·laboració entre els docents en el desenvolupament curricular i en la transmissió d'informació sobre l'aprenentatge dels alumnes i alumnes, així com canvis en les pràctiques de treball i en els mètodes d'ensenyament.

Les competències clau del currículum en el Sistema Educatiu Espanyol són les següents:

1. Comunicació lingüística

És el resultat de l'acció comunicativa dins de pràctiques musicals i socials determinades, en les quals l'individu actua amb altres interlocutors i a través de textos en múltiples modalitats, formats i

suports. Aquestes situacions i pràctiques poden implicar l'ús de diferents llenguatges musicals, en diversos àmbits i de manera individual o col·lectiva. Per a això l'individu disposa del seu repertori musical, però ajustat a les experiències comunicatives que experimenta al llarg de la vida. Els diferents llenguatges musicals que utilitza poden haver tingut vies i temps distints d'adquisició i constituir, per tant, experiències d'aprenentatge musicals, tant populars com d'una altra índole. Aquesta visió de la competència en comunicació lingüística vinculada amb pràctiques musicals determinades ofereix una imatge de l'individu com a agent comunicatiu que produeix, i no sols rep, missatges a través de les diferents manifestacions musicals amb diferents finalitats. Valorar la rellevància d'aquesta afirmació en la presa de decisions educatives suposa optar per metodologies actives d'aprenentatge (aprenentatge basat en tasques i projectes, en problemes, en reptes, etcètera), ja siguen aquestes en llenguatges musicals avantguardistes i actuals, enfront d'opcions metodològiques més tradicionals. A més, la competència en comunicació lingüística musical, representa una via de coneixement i contacte amb la diversitat cultural que implica un factor d'enriquiment per a la pròpia competència i que adquireix una particular rellevància en el cas de les músiques d'altres cultures. Per tant, un enfocament intercultural en l'ensenyament i l'aprenentatge de les diferents músiques

implica una important contribució al desenvolupament de la competència en comunicació lingüística musical de l'alumnat.

Aquesta competència és, per definició, sempre parcial i constitueix un objectiu d'aprenentatge permanent al llarg de tota la vida. Per això, perquè es produísca un aprenentatge satisfactori de les diferents músiques, és determinant que es promoguen uns contextos d'ús de llenguatges musicals rics i variats, en relació amb les tasques que s'han de realitzar i els seus possibles interlocutors, textos i intercanvis comunicatius.

La competència en comunicació lingüística musical és extremadament complexa. Es basa, en primer lloc, en el coneixement del component lingüístic musical. Però, a més, com es produeix i desenvolupa en situacions comunicatives concretes i contextualitzades, l'individu necessita activar el seu coneixement del component pragmàtic-discursiu isociocultural.

Aquesta competència precisa de la interacció de diferents destreses, ja que es produeix en múltiples modalitats de comunicació i en diferents suports. Des de l'oralitat i l'escriptura fins a les formes més sofisticades de comunicació audiovisual o mediata per la tecnologia, l'individu participa d'un complex entramat de possibilitats comunicatives gràcies a les quals expandeix la seua competència i la seua capacitat d'interacció amb

altres individus. Per això , aquesta diversitat de modalitats i suports requereix d'una alfabetització musical més complexa, recollida en el concepte d'alfabetitzacions múltiples, que permeta a l'individu la seua participació com a ciutadà actiu.

La competència en comunicació lingüística musical és també un instrument fonamental per a la socialització i l'aprofitament de l'experiència educativa, per ser una via privilegiada d'accés al coneixement dins i fora de l'escola. Del seu desenvolupament depèn, en bona part, que es produïsquen diferents tipus d'aprenentatge en diferents contextos, formals, informals i no formals. En aquest sentit, és especialment rellevant en el context escolar la consideració de la lectura com a destresa bàsica per a l'ampliació de la competència en comunicació lingüística musical i l'aprenentatge. Així, el llenguatge musical és la principal via d'accés a totes les àrees, per la qual cosa el contacte amb una diversitat de textos resulta fonamental per a accedir a les fonts originals del saber. Per això , on manifesta la seua importància, de forma més palesa, és en el desenvolupament de les destreses que condueixen al coneixement dels textos musicals, no sols en la seua consideració com a cànon artístic o en la seua valoració com a part del patrimoni cultural, sinó, sobretot, i principalment, com a font de gaudi i aprenentatge al llarg de la vida. Des d'aquesta perspectiva, és recomanable que el centre educatiu siga la unitat d'acció per al

desenvolupament de la competència en comunicació lingüística musical. En aquest sentit, actuacions com el disseny d'un Projecte Artístic Musical de Centre que forme part del propi Projecte Educatiu de Centre, un Pla Lector o unes estratègies per a l'ús de la Biblioteca i Fonoteca Escolar com a espai d'aprenentatge i gaudi permeten un tractament més global i eficaç de la competència en comunicació lingüística musical en elstermes #ací expressats.

La competència en comunicació lingüística musical s'inscriu en un marc d'actituds i valors que l'individu posa en funcionament: el respecte a les normes de convivència; l'exercici actiu de la ciutadania; el desenvolupament d'un esperit crític; el respecte als dretshumans i el pluralisme; la concepció del diàleg com a eina primordial per a la convivència, la resolució de conflictes i el desenvolupament de les capacitats afectives en tots els àmbits; una actitud de curiositat, interès i creativitat cap a l'aprenentatge i el reconeixement de les destreses inherents a aquesta competència (lectura, conversa, escriptura, etcètera) com a fonts de plaer relacionada amb el gaudi personal i la promoció i la pràctica del qual són tasques essencials en el reforç de la motivació cap a l'aprenentatge..

En resum, per a l'adequat desenvolupament d'aquesta competència resulta necessari abordar l'anàlisi i la consideració dels diferents aspectes que intervenen en ella, a causa de la seua complexitat. Per a això, s'ha

d'atendre els cinc components que la constitueixen i a les dimensions en les quals es concreten:

- El component lingüístic musical que comprèn diverses dimensions: la lèxica, la gramatical, la semàntica, la fonològica, l'ortogràfica i l'ortoèpica, entesa aquesta com l'articulació correcta del so a partir de la representació gràfica de la música.
- El component pragmàtic-discursiu contempla tres dimensions: la soci-musical (vinculada amb l'adequada producció i recepció de missatges en diferents contextos socials); la pragmàtica (que inclou les microfuncions comunicatives i els esquemes d'interacció); i la discursiva (que inclou les macrofuncions textuais i les qüestions relacionades amb els gèneres discursius).
- El component sociocultural inclou dues dimensions: la que es refereix al coneixement del món i la dimensió intercultural.
- El component estratègic permet a l'individu superar les dificultats i resoldre els problemes que sorgeixen en l'acte comunicatiu. Inclou tant destreses i estratègies comunicatives per a la lectura, l'escriptura, la interpretació musical, l'escolta, com a destreses vinculades amb el tractament de la informació, la lectura multimodal i la producció de textos electrònics en diferents formats; així mateix, també formen part d'aquest component les estratègies generals de caràcter cognitiu, metacognitiu i

socioafectives que l'individu utilitza per a comunicar-se eficaçment, aspectes fonamentals en l'aprenentatge de les altres cultures musicals estrangeres.

- Finalment , la competència en comunicació lingüística musical inclou un component personal que intervé en la interacció comunicativa en tres dimensions: l'actitud, la motivació i els trets de personalitat.

2. Competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia

La competència matemàtica i les competències bàsiques en ciència i tecnologia indueixen i enforteixen alguns aspectes essencials de la formació de les persones que resulten fonamentals per a la vida.

En una societat on l'impacte de les matemàtiques, les ciències i les tecnologies és determinant, la consecució i sostenibilitat del benestar social exigeix conductes i presa de decisions personals estretament vinculades a la capacitat crítica i visió raonada i raonable de les persones. A això contribueixen la competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia, les quals estan incloses en l'ensenyament musical a través de les seues diferents assignatures:

a) La competència matemàtica implica la capacitat d'aplicar el raonament matemàtic i les seues eines per a descriure, interpretar i predir diferents fenòmens en el seu context, igual que ocorre en les estructures musicals.

- La competència matemàtica musical requereix de coneixements sobre les mesures i les estructures que componen les obres musicals, així com de les operacions i les representacions harmòniques, i la comprensió dels termes que comporten aquestes representacions.
- L'ús d'eines matemàtiques, dins de l'ensenyament musical, implica una sèrie de destreses que requereixen l'aplicació dels principis i processos matemàtics en diferents contextos, ja siguin personals, socials, professionals o científics, així com per a emetre judicis fundats i seguir cadenes argumentals en la realització de càlculs, l'anàlisi de gràfics i representacions harmòniques i la manipulació d'expressions musicals, incorporant els mitjans digitals quan siga oportú. Forma part d'aquesta destresa la creació de descripcions i explicacions musicals que porten implícites la interpretació de resultats compositius i la reflexió sobre la seua adequació al context, igual que la determinació de si les solucions són adequades i tenen sentit en la situació en què es presenten.

- Es tracta, per tant , de reconèixer el paper que exerceixen les estructures matemàtic-musicals en el món i utilitzar els conceptes, procediments i eines per a aplicar-los en la resolució dels problemes que puguem sorgir en una situació determinada al llarg de la vida. L'activació de la competència matemàtica suposa que l'aprenent és capaç d'establir una relació profunda entre el coneixement conceptual i el coneixement procedimental, implicats en la resolució d'una tasca matemàtic-musical determinada.
- La competència matemàtica inclou una sèrie d'actituds i valors que es basen en el rigor, el respecte a les dades i la veracitat.
- Així doncs , per a l'adequat desenvolupament de la competència matemàtica resulta necessari abordar quatre àrees relatives als signes musicals, l'harmonia, la geometria musical, interrelacionades de formes diverses:
- L'espai i la forma: inclouen una àmplia gamma de fenòmens que es troben en el nostre món musical, visual i físic: patrons, propietats dels objectes, posicions, direccions i representacions d'ells; descodificació i codificació d'informació visual i musical, així com navegació i interacció dinàmica amb formes reals, o amb representacions. La competència matemàtic-musical en aquest sentit inclou una sèrie d'activitats com la comprensió de la perspectiva, l'elaboració i lectura de partitures, la transformació

de les formes amb i sense tecnologia, la interpretació de vistes d'escenes tridimensionals des de diferents perspectives i la construcció de representacions de formes musicals.

- El canvi i les relacions: el món desplega multitud de relacions temporals i permanents entre els objectes i les circumstàncies, on els canvis es produeixen dins de sistemes d'objectes interrelacionats. Tenir més coneixements sobre el canvi i les relacions suposa comprendre els tipus fonamentals de canvi i quan tenen lloc , amb la finalitat d'utilitzar models músic-estructurals adequats per a descriure-ho i predir-ho.
 - La incertesa i les dades: són un fenomen central de l'anàlisi estructural de la música en el present en diferents moments del procés de resolució de problemes en el qual resulta clau la presentació i interpretació d'aquestes estructures. Aquesta categoria inclou el reconeixement del lloc de la variació en els processos, la possessió d'un sentit de quantificació d'aquesta variació, l'admissió d'incertesa i error en els mesuraments i els coneixements sobre l'atzar. Així mateix, comprèn l'elaboració, interpretació i valoració de les conclusions extretes ensituacions on la incertesa i les dades són fonamentals.
- b) Les competències bàsiques en ciència i tecnologia són aquelles que proporcionen un acostament al món físic i a la interacció responsable

amb ell des d'accions, tant individuals com col·lectives, orientades a la conservació i millora del medi natural, decisives per a la protecció i manteniment de la qualitat de vida i el progrés dels pobles. Aquestes competències contribueixen al desenvolupament del pensament científic, perquè inclouen l'aplicació dels mètodes propis de la racionalitat científica i les destreses tecnològiques, que condueixen a l'adquisició de coneixements, al contrast d'idees i l'aplicació dels descobriments al benestar social.

Les competències en ciència i tecnologia capaciten a ciutadans responsables i respectuosos que desenvolupen judicis crítics sobre els fets científics i tecnològics que se succeeixen al llarg dels temps, passats i actuals. Aquestes competències han de capacitar, bàsicament, per a identificar, plantejar i resoldre situacions de la vida quotidiana –personal i social– anàlogament a com s'actua enfront dels reptes i problemes propis de les activitats científiques i tecnològiques.

Per a l'adequat desenvolupament de les competències en ciència i tecnologia resulta necessari abordar els sabers o coneixements científics relatius a la física, la química, la biologia, la geologia, les matemàtiques i la tecnologia, els quals es deriven de conceptes, processos i situacions interconnectades. Aquests sabers l'alumnat els adquirirà en l'ensenyament general (ESO, Batxillerat)

Es requereix igualment el foment de destreses que permeten utilitzar i manipular eines i màquines tecnològiques, així com utilitzar dades i processos científics per aconseguir un objectiu; és a dir, identificar preguntes, resoldre problemes, arribar a una conclusió o prendre decisions basades en proves i arguments.

Així mateix, aquestes competències inclouen actituds i valors relacionats amb l'assumpció de criteris ètics associats a la ciència i a la tecnologia, l'interès per la ciència, el suport a la investigació científica i la valoració del coneixement científic; així com el sentit de la responsabilitat en relació a la conservació dels recursos naturals i a les qüestions mediambientals i a l'adopció d'una actitud adequada per aconseguir una vida física i mental saludable en un entorn natural i social.

3. Competència digital

La competència digital és aquella que implica l'ús creatiu, crític i segur de les tecnologies de la informació i la comunicació per aconseguir els objectius relacionats amb el treball, l'ocupabilitat, l'aprenentatge, l'ús del temps lliure, la inclusió i participació en la societat.

Aquesta competència suposa, a més de l'adequació als canvis que introdueixen les noves tecnologies en l'alfabetització, la lectura i l'escriptura de la música, un conjunt nou de coneixements, habilitats i actituds necessàries avui dia per a ser competent en un entorn digital.

Requereix de coneixements relacionats amb el llenguatge específic bàsic: textual, numèric, icònic, visual, gràfic i sonor, així com les seues pautes de descodificació i transferència. Això comporta el coneixement de les principals aplicacions informàtiques. Suposa també l'accés a les fonts i el processament de la informació; i el coneixement dels drets i les llibertats que assisteixen a les persones en el món digital.

Igualment, precisa del desenvolupament de diverses destreses relacionades amb l'accés a la informació, el processament i ús per a la comunicació, la creació de continguts, la seguretat i la resolució de problemes, tant en contextos formals com no formals i informals. La persona ha de ser capaç de fer un ús habitual dels recursos tecnològics disponibles amb la finalitat de resoldre els problemes reals d'un mode eficient, així com avaluar i seleccionar noves fonts d'informació i innovacions tecnològiques, a mesura que van apareixent, en funció de la seua utilitat per a escometre tasques o objectius específics.

L'adquisició d'aquesta competència requereix a més actituds i valors que permeten a l'usuari adaptar-se a les noves necessitats establides per les tecnologies, la seua apropiació i adaptació als propis fins i la capacitat d'interaccionar socialment entorn d'elles. Es tracta de desenvolupar una actitud activa, crítica i realista cap a les tecnologies i els mitjans tecnològics, valorant les seues forteses i debilitats i respectant principis ètics en el seu ús. D'altra banda , la competència digital

implica la participació i el treball col·laboratiu, així com la motivació i la curiositat per l'aprenentatge i la millora en l'ús de les tecnologies.

Per tant, per a l'adequat desenvolupament de la competència digital resulta necessari abordar:

- La informació: això comporta la comprensió de com es gestiona la informació i de com es posa a la disposició dels usuaris, així com el coneixement i maneig de diferents motors de cerca i bases de dades, sabent triar aquells que responen millor a les pròpies necessitats d'informació.
- Igualment, suposa saber analitzar i interpretar la informació que s'obté, acurar i avaluar el contingut dels mitjans de comunicació en funció de la seua validesa, fiabilitat i adequació entre les fonts, tant en línia com offline. I, finalment, la competència digital suposa saber transformar la informació en coneixement a través de la selecció apropiada de diferents opcions d'emmagatzematge.
- La comunicació: suposa prendre consciència dels diferents mitjans de comunicació digital i de diversos paquets de programari de comunicació i del seu funcionament, així com els seus beneficis i mancances en funció del context i dels destinataris. Al mateix temps, implica saber quins recursos poden compartir-se públicament i el valor que tenen, és a dir, conèixer de quina manera les tecnologies i els mitjans de comunicació poden permetre diferents formes de

participació i col·laboració per a la creació de continguts que produïsquen un benefici comú. Això suposa el coneixement de qüestions ètiques com la identitat digital i les normes d'interacció digital.

- La creació de continguts: implica saber com els continguts digitals poden realitzar-se en diversos formats (text, àudio, vídeo, imatges) així com identificar els programes/aplicacions que millor s'adapten al tipus de contingut que es vol crear. Suposa també la contribució al coneixement de domini públic (wikis, fòrums públics, revistes), tenint en compte les normatives sobre els drets d'autor i les llicències d'ús i publicació de la informació.
- La seguretat: implica conèixer els diferents riscos associats a l'ús de les tecnologies i de recursos en línia i les estratègies actuals per a evitar-los, la qual cosa suposa identificar els comportaments adequats en l'àmbit digital per a protegir la informació, pròpia i d'altres persones, així com conèixer els aspectes addictius de les tecnologies.
- La resolució de problemes: aquesta dimensió suposa conèixer la composició dels dispositius digitals, els seus potencials i limitacions en relació a la consecució de metes personals, així com saber on cercar ajuda per a la resolució de problemes teòrics i tècnics, la qual cosa implica una combinació heterogènia i ben equilibrada de les

tecnologies digitals i no digitals més importants en aquesta àrea de coneixement.

4. Aprendre a aprendre

La competència d'aprendre a aprendre és fonamental per a l'aprenentatge permanent que es produeix al llarg de la vida i que té lloc en diferents contextos formals, no formals i informals.

Aquesta competència es caracteritza per l'habilitat per a iniciar, organitzar i persistir en l'aprenentatge. Això exigeix, en primer lloc, la capacitat per a motivar-se per aprendre. Aquesta motivació depèn del fet que es generi la curiositat i la necessitat d'aprendre, que l'estudiant se senti protagonista del procés i del resultat del seu aprenentatge i, finalment, que arribi a aconseguir les metes d'aprenentatge proposades i, amb això, que es produïska en ell una percepció d'actitud eficaç. Tot l'anterior contribueix a motivar-li per a abordar futures tasques d'aprenentatge.

En segon lloc, quant a l'organització i gestió de l'aprenentatge, la competència d'aprendre a aprendre requereix conèixer i controlar els propis processos d'aprenentatge per a ajustar-los als temps i les demandes de les tasques i activitats que condueixen a l'aprenentatge. La

competència d'aprendre a aprendre desemboca en un aprenentatge cada vegada més eficaç i autònom.

Aquesta competència inclou una sèrie de coneixements i destreses que requereixen la reflexió i la presa de consciència dels propis processos d'aprenentatge. Així, els processos de coneixement es converteixen en objecte del coneixement i, a més, cal aprendre a executar-los adequadament.

Aprendre a aprendre inclou coneixements sobre els processos mentals implicats en l'aprenentatge (com s'aprèn). A més, aquesta competència incorpora el coneixement que posseeix l'estudiant sobre el seu propi procés d'aprenentatge que es desenvolupa en tres dimensions: a) el coneixement que té sobre el que sap i desconeix, del que és capaç d'aprendre, del que li interessa, etcètera; b) el coneixement de la disciplina en la qual es localitza la tasca d'aprenentatge i el coneixement del contingut concret i de les demandes de la tasca mateixa; i c) el coneixement sobre les diferents estratègies possibles per a afrontar la tasca.

Tot aquest coneixement es bolca en destreses d'autoregulació i control inherents a la competència d'aprendre a aprendre, que es concreten en estratègies de planificació en les quals es reflecteix la meta d'aprenentatge que es persegueix, així com el pla d'acció que es té previst

aplicar per a aconseguir-la; estratègies de supervisió des de les quals l'estudiant va examinant l'adequació de les accions que està desenvolupant i l'aproximació a la meta; i estratègies d'avaluació des de les quals s'analitza tant el resultat com del procés que s'ha dut a terme. La planificació, supervisió i avaluació són essencials per a desenvolupar aprenentatges cada vegada més eficaços. Totes elles inclouen un procés reflexiu que permet pensar abans d'actuar (planificació), analitzar el curs i l'ajust del procés (supervisió) i consolidar l'aplicació de bons plans o modificar els que resulten incorrectes (avaluació del resultat i del procés). Aquestes tres estratègies haurien de potenciar-se en els processos d'aprenentatge i de resolució de problemes en els quals participen els estudiants.

Aprendre a aprendre es manifesta tant individualment com en grup. En tots dos casos el domini d'aquesta competència s'inicia amb una reflexió conscient sobre els processos d'aprenentatge als quals es lliura un mateix o el grup. No sols són els propis processos de coneixement, sinó que, també, el mode en què els altres aprenen es converteix en objecte d'escrutini. D'aquí ve que la competència d'aprendre a aprendre s'adquirisca també en el context del treball en equip. Els professors han de procurar que els estudiants siguin conscients del que fan per a aprendre i cerquen alternatives. Moltes vegades aquestes alternatives es posen de

manifest quan es tracta d'esbrinar què és el que fan els altres en situacions de treball cooperatiu.

Respecte a les actituds i valors, la motivació i la confiança són crucials per a l'adquisició d'aquesta competència. Ambdues es potencien des del plantejament de metes realistes a curt, mitjà i llarg termini. En aconseguir-se les metes augmenta la percepció d'acte-eficàcia i la confiança, i amb això s'eleva els objectius d'aprenentatge de manera progressiva. Les persones han de ser capaces de secundar-se en experiències vitals i d'aprenentatge prèvies amb la finalitat d'utilitzar i aplicar els nous coneixements i capacitats en altres contextos, com els de la vida privada i professional, l'educació i la formació.

Saber aprendre en un determinat àmbit implica ser capaç d'adquirir i assimilar nous coneixements i arribar a dominar capacitats i destreses pròpies d'aquest àmbit. En la competència d'aprendre a aprendre pot haver-hi una certa transferència de coneixement d'un camp a un altre, encara que saber aprendre en un àmbit no significa necessàriament que se sàpia aprendre en un altre. Per això, la seua adquisició ha de dur-se a terme en el marc de l'ensenyament de les diferents àrees i matèries de l'àmbit formal, i també dels àmbits no formal i informal.

Podria concloure's que per a l'adequat desenvolupament de la competència d'aprendre a aprendre es requereix d'una reflexió que

afavorisca un coneixement dels processos mentals als quals es lliuren les persones quan aprenen, un coneixement sobre els propis processos d'aprenentatge, així com el desenvolupament de la destresa de regular i controlar el propi aprenentatge que es duu a terme.

5. Competències socials i cíviques

Les competències socials i cíviques impliquen l'habilitat i capacitat per a utilitzar els coneixements i actituds sobre la societat, entesa des de les diferents perspectives, en la seua concepció dinàmica, canviant i complexa, per a interpretar fenòmens i problemes socials en contextos cada vegada més diversificats; per a elaborar respostes, prendre decisions i resoldre conflictes, així com per a interactuar amb altres persones i grups conforme a normes basades en el respecte mutu i en conviccions democràtiques. A més d'incloure accions a un nivell més pròxim i mediat a l'individu com a part d'una implicació cívica i social.

Es tracta, per tant, de conjuminar l'interès per aprofundir i garantir la participació en el funcionament democràtic de la societat, tant en l'àmbit públic com privat, i preparar a les persones per a exercir la ciutadania democràtica i participar plenament en la vida cívica i social gràcies al coneixement de conceptes i estructures socials i polítiques i al compromís de participació activa i democràtica.

a) La competència social es relaciona amb el benestar personal i col·lectiu. Exigeix entendre el mode en què les persones poden procurar-se un estat de salut física i mental òptim, tant per a elles mateixes com per a les seues famílies i per al seu entorn social pròxim, i saber com un estil de vida saludable pot contribuir a això.

Per a poder participar plenament en els àmbits social i interpersonal és fonamental adquirir els coneixements que permeten comprendre i analitzar de manera crítica els codis de conducta i els usos generalment acceptats en les diferents societats i entorns, així com les seues tensions i processos de canvi. La mateixa importància té conèixer els conceptes bàsics relatius a l'individu, al grup, a l'organització del treball, la igualtat i la no discriminació entre homes i dones i entre diferents grups ètnics o culturals, la societat i la cultura. Així mateix, és essencial comprendre les dimensions intercultural i socioeconòmica de les societats europees i percebre les identitats culturals i nacionals com un procés sociocultural dinàmic i canviant en interacció amb l'europea, en un context de creixent globalització.

Els elements fonamentals d'aquesta competència inclouen el desenvolupament d'unes certes destreses com la capacitat de comunicar-se d'una manera constructiva en diferents entorns socials i culturals, mostrar tolerància, expressar i comprendre punts de vista diferents, negociar sabent inspirar confiança i sentir empatia.

Les persones han de ser capaces de gestionar un comportament de respecte a les diferències expressat de manera constructiva.

Així mateix, aquesta competència inclou actituds i valors com una forma de col·laboració, la seguretat en un mateix i la integritat i honestat. Les persones han d'interessar-se pel desenvolupament socioeconòmic i per la seua contribució a un major benestar social de tota la població, així com la comunicació intercultural, la diversitat de valors i el respecte a les diferències, a més d'estar disposades a superar els prejudicis i a comprometre's en aquest sentit.

- b) La competència cívica es basa en el coneixement crític dels conceptes de democràcia, justícia, igualtat, ciutadania i drets humans i civils, així com de la seua formulació en la Constitució espanyola, la Carta dels Drets Fonamentals de la Unió Europea i en declaracions internacionals, i de la seua aplicació per part de diverses institucions a escala local, regional, nacional, europea i internacional. Això inclou el coneixement dels esdeveniments contemporanis, així com dels esdeveniments més destacats i de les principals tendències en les històries nacional, europea i mundial, així com la comprensió dels processos socials i culturals de caràcter migratori que impliquen l'existència de societats multiculturals en el món globalitzat.

Les destreses d'aquesta competència estan relacionades amb l'habilitat per a interactuar eficaçment en l'àmbit públic i per a manifestar solidaritat i interès per resoldre els problemes que afecten l'entorn escolar i a la comunitat, ja siga local o més àmplia. Comporta la reflexió crítica i creativa i la participació constructiva en les activitats de la comunitat o de l'àmbit mediat i immediat, així com la presa de decisions en els contextos local, nacional o europeu i, en particular, mitjançant l'exercici del vot i de l'activitat social i cívica.

Les actituds i valors inherents a aquesta competència són aquells que es dirigeixen al ple respecte dels drets humans i a la voluntat de participar en la presa de decisions democràtiques a tots els nivells, siga el que siga el sistema de valors adoptat. També inclou manifestar el sentit de la responsabilitat i mostrar comprensió i respecte dels valors compartits que són necessaris per a garantir la cohesió de la comunitat, basant-se en el respecte dels principis democràtics. La participació constructiva inclou també les activitats cíviques i el suport a la diversitat i la cohesió socials i al desenvolupament sostenible, així com la voluntat de respectar els valors i la intimitat dels altres i la recepció reflexiva i crítica de la informació procedent dels mitjans de comunicació.

Per tant, per a l'adequat desenvolupament d'aquestes competències és necessari comprendre i entendre les experiències col·lectives i

l'organització i funcionament del passat i present de les societats, la realitat social del món en el qual es viu, els seus conflictes i les motivacions d'aquests, els elements que són comuns i els que són diferents, així com els espais i territoris en què es desenvolupa la vida dels grups humans, i els seus assoliments i problemes, per a comprometre's personal i col·lectivament en la seua millora, participant així de manera activa, eficaç i constructiva en la vida social i professional.

Així mateix, aquestes competències incorporen formes de comportament individual que capaciten a les persones per a con viure en una societat cada vegada més plural, dinàmica, canviant i complexa per a relacionar-se amb els altres; cooperar, comprometre's i afrontar els conflictes i proposar activament perspectives d'afrontament, així com prendre perspectiva, desenvolupar la percepció de l'individu en relació a la seua capacitat per a influir en el social i elaborar argumentacions basades en evidències.

Adquirir aquestes competències suposa ser capaç de posar-se en el lloc de l'altre, acceptarles diferències, ser tolerant i respectar els valors, les creences, les cultures i la història personal i col·lectiva dels altres.

6. Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor

La competència sentit d'iniciativa i esperit emprenedor implica la capacitat de transformar les idees en actes. Això significa adquirir consciència de la situació a intervenir o resoldre, i saber triar, planificar i gestionar els coneixements, destreses o habilitats i actituds necessaris amb criteri propi, amb la finalitat d'aconseguir l'objectiu previst.

Aquesta competència és present en els àmbits personal, social, escolar i laboral en els quals es desenvolupen les persones, permetent-los el desenvolupament de les seues activitats i l'aprofitament de noves oportunitats. Constitueix igualment el fonament d'altres capacitats i coneixements més específics, i inclou la consciència dels valors ètics relacionats.

L'adquisició d'aquesta competència és determinant en la formació de futurs ciutadans emprenedors, contribuint així a la cultura de l'emprenedoria. En aquest sentit, la seua formació ha d'incloure coneixements i destreses relacionats amb les oportunitats de carrera i el món del treball, l'educació econòmica i financera o el coneixement de l'organització i els processos empresarials, així com el desenvolupament d'actituds que comporten un canvi de mentalitat que afavorisca la iniciativa emprenedora, la capacitat de pensar de manera creativa, de gestionar el risc i de manejar la incertesa. Aquestes habilitats resulten molt importants per a afavorir el naixement d'emprenedors socials, com

els denominats intraprenedors (emprenedors que treballen dins d'empreses o organitzacions que no són seues), així com de futurs empresaris.

Entre els coneixements que requereix la competència sentit d'iniciativa i esperit emprenedor s'inclou la capacitat de reconèixer les oportunitats existents per a les activitats personals, professionals i comercials. També inclou aspectes de major amplitud que proporcionen el context en el qual les persones viuen i treballen, com ara la comprensió de les línies generals que regeixen el funcionament de les societats i les organitzacions sindicals i empresarials, així com les econòmiques i financeres; l'organització i els processos empresarials; el disseny i la implementació d'un pla (la gestió de recursos humans i/o financers); així com la postura ètica de les organitzacions i el coneixement de com aquestes poden ser un impuls positiu, per exemple, mitjançant el comerç just i les empreses socials.

Així mateix, aquesta competència requereix de les següents destreses o habilitats essencials: capacitat d'anàlisi; capacitats de planificació, organització, gestió i presa de decisions; capacitat d'adaptació al canvi i resolució de problemes; comunicació, presentació, representació i negociació efectives; habilitat per a treballar, tant individualment com dins d'un equip; participació, capacitat de lideratge i delegació; pensament crític i sentit de la responsabilitat; autoconfiança, avaluació i

acte-avaluació, ja que és essencial determinar els punts forts i febles d'un mateix i d'un projecte, així com avaluar i assumir riscos quan estiga justificat (maneig de la incertesa i assumpció i gestió del risc).

Finalment, requereix el desenvolupament d'actituds i valors com: la predisposició a actuar d'una forma creadora i imaginativa; l'autoconeixement i l'autoestima; l'autonomia o independència, l'interès i esforç i l'esperit emprenedor. Es caracteritza per la iniciativa, la pro-activitat i la innovació, tant en la vida privada i social com en la professional. També està relacionada amb la motivació i la determinació a l'hora de complir els objectius, ja siguin personals o establits en comú amb uns altres, inclòs l'àmbit laboral.

Així doncs, per a l'adequat desenvolupament de la competència sentit de la iniciativa i esperit emprenedor resulta necessari abordar:

- La capacitat creadora i d'innovació: creativitat i imaginació; autoconeixement i autoestima; autonomia i independència; interès i esforç; esperit emprenedor; iniciativa i innovació.
- La capacitat pro-activa per a gestionar projectes: capacitat d'anàlisi; planificació, organització, gestió i presa de decisions; resolució de problemes; habilitat per a treballar tant individualment com de manera col·laborativa dins d'un equip; sentit de la responsabilitat; avaluació i acte-avaluació.

- La capacitat d'assumpció i gestió de riscos i maneig de la incertesa: comprensió i assumpció de riscos; capacitat per a gestionar el risc i manejar la incertesa.
- Les qualitats de lideratge i treball individual i en equip: capacitat de lideratge i delegació; capacitat per a treballar individualment i en equip; capacitat de representació i negociació.
- Sentit crític i de la responsabilitat: sentit i pensament crític; sentit de la responsabilitat.

7. Consciència i expressions culturals

La competència en consciència i expressió cultural implica conèixer, comprendre, apreciar i valorar amb esperit crític, amb una actitud oberta i respectuosa, les diferents manifestacions culturals i artístiques, utilitzar-les com a font d'enriquiment i gaudi personal i considerar-les com a part de la riquesa i patrimoni dels pobles.

Aquesta competència incorpora també un component expressiu referit a la pròpia capacitat estètica i creadora i al domini d'aquelles capacitats relacionades amb els diferents codis artístics i culturals, per a poder utilitzar-les com a mitjà de comunicació i expressió personal. Implica igualment manifestar interès per la participació en la vida cultural i per

contribuir a la conservació del patrimoni cultural i artístic, tant de la pròpia comunitat com d'altres comunitats.

Així doncs, la competència per a la consciència i expressió cultural requereix de coneixements que permeten accedir a les diferents manifestacions sobre l'herència cultural (patrimoni cultural, historicoartístic, literari, filosòfic, tecnològic, mediambiental, etcètera) a escala local, nacional i europea i el seu lloc en el món. Comprèn la concreció de la cultura en diferents autors i obres, així com en diferents gèneres i estils, tant de les belles arts (música, pintura, escultura, arquitectura, cinema, literatura, fotografia, teatre i dansa) com d'altres manifestacions artístic-culturals de la vida quotidiana (habitatge, vestit, gastronomia, arts aplicades, folklore, festes...). Incorpora així mateix el coneixement bàsic de les principals tècniques, recursos i convencions dels diferents llenguatges artístics i la identificació de les relacions existents entre aquestes manifestacions i la societat, la qual cosa suposa també tenir consciència de l'evolució del pensament, els corrents estètics, les modes i els gustos, així com de la importància representativa, expressiva i comunicativa dels factors estètics en la vida quotidiana.

Aquests coneixements són necessaris per a posar en funcionament destreses com l'aplicació de diferents habilitats de pensament, perceptives, comunicatives, de sensibilitat i sentit estètic per a poder comprendre-les, valorar-les, emocionar-se i gaudir-les. L'expressió

cultural i artística exigeix també desenvolupar la iniciativa, la imaginació i la creativitat expressada a través de codis artístics, així com la capacitat d'emprar diferents materials i tècniques en el disseny de projectes.

A més, en la mesura en què les activitats culturals i artístiques suposen amb freqüència un treball col·lectiu, cal disposar d'habilitats de cooperació i tenir consciència de la importància de secundar i apreciar les contribucions alienes.

El desenvolupament d'aquesta competència suposa actituds i valors personals d'interès, reconeixement i respecte per les diferents manifestacions artístiques i culturals, i per la conservació del patrimoni.

Exigeix així mateix valorar la llibertat d'expressió, el dret a la diversitat cultural, el diàleg entre cultures i societats i la realització d'experiències artístiques compartides. Al seu torn, comporta un interès per participar en la vida cultural i, per tant, per comunicar i compartir coneixements, emocions i sentiments a partir d'expressions artístiques.

Així doncs, per a l'adequat desenvolupament de la competència per a la consciència i expressió cultural resulta necessari abordar:

- a) El coneixement, estudi i comprensió tant dels diferents estils i gèneres artístics com de les principals obres i produccions del patrimoni cultural i artístic en diferents períodes històrics, les seues característiques i les seues relacions amb la societat en la qual es

- creen, així com les característiques de les obres d'art produïdes, tot això mitjançant el contacte amb les obres d'art. Està relacionada, igualment, amb la creació de la identitat cultural com a ciutadà d'un país o membre d'un grup.
- b) L'aprenentatge de les tècniques i recursos dels diferents llenguatges artístics i formes d'expressió cultural, així com de la integració de diferents llenguatges.
 - c) El desenvolupament de la capacitat i intenció d'expressar-se i comunicar idees, experiències i emocions pròpies, partint de la identificació del potencial artístic personal (aptitud/talent). Es refereix també a la capacitat de percebre, comprendre i enriquir-se amb les produccions del món de l'art i de la cultura.
 - d) La potenciació de la iniciativa, la creativitat i la imaginació pròpies de cada individu de cara a l'expressió de les pròpies idees i sentiments. És a dir, la capacitat d'imaginar i realitzar produccions que suposen recreació, innovació i transformació. Implica el foment d'habilitats que permeten reelaborar idees i sentiments propis i aliens i exigeix desenvolupar l'autoconeixement i l'autoestima, així com la capacitat de resolució de problemes i assumpció de riscos.
 - e) L'interès, estima, respecte, gaudi i valoració crítica de les obres artístiques i culturals que es produeixen en la societat, amb un esperit obert, positiu i solidari.

- f) La promoció de la participació en la vida i l'activitat cultural de la societat enquè es viu, al llarg de tota la vida. Això porta implícits comportaments que afavoreixen la convivència social.
- g) El desenvolupament de la capacitat d'esforç, constància i disciplina com a requisits necessaris per a la creació de qualsevol producció artística de qualitat, així com habilitats de cooperació que permeten la realització de treballs col·lectius.

LES COMPETÈNCIES CLAU I ELS OBJECTIUS

1. Les competències clau hauran d'estar estretament vinculades als objectius definits per als Ensenyaments Professionals de Música.
2. La relació de les competències clau amb els objectius de les diferents assignatures del currículum fa necessari dissenyar estratègies per a promoure i avaluar les competències des de les etapes educatives inicials i intermèdies fins a la seua posterior consolidació en etapes superiors, que portaran als alumnes i alumnes a desenvolupar actituds i valors, així com un coneixement de base conceptual i un ús de tècniques i estratègies que afavoriran la seua incorporació a la vida adulta i que serviran de fonament per al seu aprenentatge al llarg del seu vida.
3. La adquisició eficaç de les competències clau per part de l'alumnat i la seua contribució a l'assoliment dels objectius de les diferents assignatures, des d'un caràcter interdisciplinari i transversal,

requereix del disseny d'activitats d'aprenentatge integrades que permeten avançar cap als resultats d'aprenentatge de més d'una competència al mateix temps.

LES COMPETÈNCIES BÀSIQUES DEL CURRÍCULUM.

1. Les competències clau han d'estar integrades en les àrees o matèries de les propostes curriculars, i en elles definir-se, explicitar-se i desenvolupar-se prou els resultats d'aprenentatge que els alumnes i alumnes han d'aconseguir.
2. Les competències han de desenvolupar-se en els àmbits de l'educació formal, no formal i informal al llarg de l'Educació Primària, l'Educació Secundària Obligatòria i el Batxillerat, i en l'educació permanent al llarg de tota la vida.
3. Totes les àrees o matèries del currículum han de participar, des del seu àmbit corresponent, en el desenvolupament de les diferents competències de l'alumnat.
4. La selecció dels continguts i les metodologies ha d'assegurar el desenvolupament de les competències clau al llarg de la vida acadèmica.
5. Els criteris d'avaluació han de servir de referència per a valorar el que l'alumnat sap i sap fer en cada àrea o matèria. Aquests criteris

d'avaluació es desglossen en estàndards d'aprenentatge avaluable. Per a valorar el desenvolupament competencial de l'alumnat, seran aquests estàndards d'aprenentatge avaluable, com a elements de major concreció, observables i mesurables, els que, en posar-se en relació amb les competències clau, permetran graduar el rendiment o acompliment aconseguit en cadascuna d'elles.

6. El conjunt d'estàndards d'aprenentatge avaluable d'una àrea o matèria determinada donarà lloc al seu perfil d'àrea o matèria. Atès que els estàndards d'aprenentatge avaluable es posen en relació amb les competències, aquest perfil permetrà identificar aquelles competències que es desenvolupen a través d'aquesta àrea o matèria.
7. Totes les àrees i matèries han de contribuir al desenvolupament competencial. El conjunt d'estàndards d'aprenentatge avaluable de les diferents àrees o matèries que es relacionen amb una mateixa competència dona lloc al perfil d'aquesta competència (perfil de competència). L'elaboració d'aquest perfil facilitarà l'avaluació competencial de l'alumnat.

ESTRATÈGIES METODOLÒGIQUES PER A TREBALLAR PER COMPETÈNCIES A L'AULA

Tot procés d'ensenyament-aprenentatge ha de partir d'una planificació rigorosa del que es pretén aconseguir, tenint clar quins són els objectius o metes, quins recursos són necessaris, quins mètodes didàctics són els més adequats i com s'avalua l'aprenentatge i es retroalimenta el procés.

Els mètodes didàctics han de triar-se en funció del que se sap que és òptim per a aconseguir les metes proposades i en funció dels condicionants en els quals té lloc l'ensenyament..

La naturalesa de la matèria, les condicions socioculturals, la disponibilitat de recursos i les característiques dels alumnes i alumnes condicionen el procés d'ensenyament-aprenentatge, per la qual cosa serà necessari que el mètode seguit pel professor s'ajuste a aquests condicionants amb la finalitat de propiciar un aprenentatge competencial en l'alumnat..

Els mètodes han de partir de la perspectiva del docent com a orientador, promotor i facilitador del desenvolupament competencial en l'alumnat; a més, han d'enfocar-se a la realització de tasques o situacions-problema, plantejades amb un objectiu concret, que l'alumnat ha de resoldre fent un ús adequat dels diferents tipus de coneixements, destreses, actituds i valors; així mateix, han de tenir en compte l'atenció a

la diversitat i el respecte pels diferents ritmes i estils d'aprenentatge mitjançant pràctiques de treball individual i cooperatiu.

En l'actual procés d'inclusió de les competències com a element essencial del currículum, cal assenyalar que qualsevol de les metodologies seleccionades pels docents per a afavorir el desenvolupament competencial dels alumnes i alumnes ha d'ajustar-se al nivell competencial inicial d'aquests. A més, és necessari seqüenciar l'ensenyament de tal mode que es partisca d'aprenentatges més simples per a avançar gradualment cap a uns altres més complexos.

Un dels elements clau en l'ensenyament per competències és despertar i mantenir la motivació cap a l'aprenentatge en l'alumnat, la qual cosa implica un nou plantejament del paper de l'alumne, actiu i autònom, conscient de ser el responsable del seu aprenentatge.

Els mètodes docents hauran d'afavorir la motivació per aprendre en els alumnes i alumnes i, a tal fi, els professors han de ser capaços de generar en ells la curiositat i la necessitat per adquirir els coneixements, les destreses i les actituds i valors presents en les competències. Així mateix, amb el propòsit de mantenir la motivació per aprendre és necessari que els professors procurin tot tipus d'ajudes perquè els estudiants comprenguen el que aprenen, sàpien per a què ho aprenen i siguin capaços d'usar l'après en diferents contextos dins i fora de l'aula. Per a

potenciar la motivació per l'aprenentatge de competències es requereixen, a més, metodologies actives i contextualitzades. Aquelles que faciliten la participació i implicació de l'alumnat i l'adquisició i ús de coneixements en situacions reals, seran les que generen aprenentatges més transferibles i duradors.

Les metodologies actives han de secundar-se en estructures d'aprenentatge cooperatiu, de manera que, a través de la resolució conjunta de les tasques, els membres del grup coneguen les estratègies utilitzades pels seus companys i puguin aplicar-les a situacions similars.

Per a un procés d'ensenyament-aprenentatge competencial les estratègies interactives són les més adequades, en permetre compartir i construir el coneixement i dinamitzar la sessió de classe mitjançant l'intercanvi verbal i col·lectiu d'idees. Les metodologies que contextualitzen l'aprenentatge i permeten l'aprenentatge per projectes, els centres d'interès, l'estudi de casos o l'aprenentatge basat en problemes afavoreixen la participació activa, l'experimentació i un aprenentatge funcional que facilitarà el desenvolupament de les competències, així com la motivació dels alumnes i alumnes en contribuir decisivament a la transferibilitat dels aprenentatges.

El treball per projectes, especialment rellevant per a l'aprenentatge per competències, es basa en la proposta d'un pla d'acció amb el qual se

cerca aconseguir un determinat resultat pràctic. Aquesta metodologia pretén ajudar l'alumnat a organitzar el seu pensament afavorint en ells la reflexió, la crítica, l'elaboració d'hipòtesi i l'actitud investigadora a través d'un procés en el qual cadascun assumeix la responsabilitat del seu aprenentatge, aplicant els seus coneixements i habilitats a projectes reals. S'afavoreix, per tant, un aprenentatge orientat a l'acció en el qual s'integren diverses àrees o matèries: els estudiants posen en joc un conjunt ampli de coneixements, habilitats o destreses i actituds personals, és a dir, els elements que integren les diferents competències.

Així mateix, resulta recomanable l'ús del portafolis, que aporta informació extensa sobre l'aprenentatge de l'alumnat, reforça l'avaluació contínua i permet compartir resultats d'aprenentatge. El portafolis és una eina motivadora per a l'alumnat que potencia la seua autonomia i desenvolupa el seu pensament crític i reflexiu.

La selecció i ús de materials i recursos didàctics constitueix un aspecte essencial de la metodologia. El professorat ha d'implicar-se en l'elaboració i disseny de diferents tipus de materials, adaptats als diferents nivells i als diferents estils i ritmes d'aprenentatge dels alumnes i alumnes, a fi d'atendre la diversitat a l'aula i personalitzar els processos de construcció dels aprenentatges. S'ha de potenciar l'ús d'una varietat de materials i recursos, considerant especialment la integració de les

Tecnologies de la Informació i la Comunicació en el procés d'ensenyament-aprenentatge que permeten l'accés a recursos virtuals.

Finalment, és necessària una adequada coordinació entre els docents sobre les estratègies metodològiques i didàctiques que s'utilitzen. Els equips educatius han de plantejar-se una reflexió comuna i compartida sobre l'eficàcia de les diferents propostes metodològiques amb criteris comuns i consensuats. Aquesta coordinació i l'existència d'estratègies establides connexió permeten abordar amb rigor el tractament integrat de les competències i progressar cap a una construcció col·laborativa del coneixement.

Els ensenyaments especialitzats de música contribuiran a desenvolupar en els alumnes les competències clau, així com els valors cívics propis del sistema educatiu a través dels objectius.

3. OBJECTIUS, CONTINGUTS I CRITERIS D'AVUACIÓ.

OBJECTIUS GENERALS

Els ensenyaments professionals de música tenen com a objectiu desenvolupar en l'alumne les capacitats següents:

- a) Fomentar l'audició de música i establir conceptes estètics propis que permeten fonamentar i desenvolupar criteris interpretatius individuals.
- b) Desenvolupar la sensibilitat artística i el criteri estètic com a font de formació i enriquiment personal.
- c) Analitzar i valorar críticament les diferents manifestacions i estils musicals.
- d) Conèixer les aportacions de la música al desenvolupament personal de l'individu i al desenvolupament col·lectiu de les societats.
- e) Participar en activitats de difusió cultural musical que permeten experimentar amb la música i gaudir de la música.
- f) Conèixer i emprar amb precisió el vocabulari específic relatiu als conceptes científics i artístics de la música.
- g) Conèixer i valorar el patrimoni musical com a part integrant del patrimoni històric cultural de la Humanitat.
- h) Conèixer i valorar la importància de la música pròpia de la Comunitat Valenciana, així com les seues característiques i manifestacions més importants.

OBJECTIUS ESPECÍFICS DELS ENSENYAMENTS PROFESSIONALS DE MÚSICA

Els ensenyaments professionals de música hauran de contribuir a l'adquisició per part de l'alumnat, de les capacitats següents:

- a) Superar amb domini i capacitat crítica els continguts i objectius plantejats.
- b) Conèixer els elements bàsics dels llenguatges musicals, les seues característiques, funcions i evolucions en els diferents contextos històrics.
- c) Utilitzar l'«orella interna» com a base de l'afinació, de l'audició harmònica i de la interpretació musical.
- d) Formar una imatge ajustada de les possibilitats i característiques musicals tant a nivell individual com en relació amb el grup, amb la disposició necessària per a saber integrar-se com un membre més del mateix o com a responsable del conjunt.
- e) Compartir vivències musicals de grup a l'aula i fora d'ella que permeten enriquir la relació afectiva amb la música a través del cant i de participació instrumental en grup.
- f) Utilitzar el cos i la ment per a adquirir la tècnica necessària i així, concentrar-se en l'audició i interpretació musical.
- g) Interrelacionar i aplicar els coneixements adquirits en totes les assignatures que componen el currículum juntament amb les

- vivències i experiències pròpies per a aconseguir una interpretació artística de qualitat.
- h) Adquirir i aplicar les destreses necessàries per a resoldre les dificultats que sorgisquen en la interpretació de la música.
 - i) Practicar la improvisació i la transposició com a elements inherents a la creativitat musical.
 - j) Interpretar, individualment o dins de l'agrupació corresponent, obres escrites en tots els llenguatges musicals aprofundint en el coneixement dels diferents estils i èpoques, així com en els recursos interpretatius de cadascun d'ells.
 - k) Actuar en públic amb autocontrol, domini de la memòria musical i capacitat comunicativa.
 - l) Adquirir autonomia personal en la interpretació musical.
 - m) Consolidar hàbits d'estudi adequats i continuats en funció de la dificultat dels continguts de les assignatures dels diferents cursos i nivells.
 - n) Conèixer i aplicar les tècniques de l'instrument o de la veu d'acord amb les exigències de les obres.

OBJECTIUS ESPECÍFICS DE L'ASSIGNATURA D'ACOMPANYAMENT.

1. Reconèixer l'estructura harmònica i el flascó d'una obra o fragment segons es toca a primera vista o després d'una lectura ràpida sense

- instrument, per a possibilitar, si és el cas, la simplificació en els passatges de gran dificultat, si n'hi haguera, sense pèrdua del seu valor intrínsec.
2. Conèixer la disposició formal d'obres de factura clara, analitzant les seues seccions punts de tensió, etc., per a determinar els seus aspectes essencials i possibilitar la seua lectura a primera vista.
 3. Improvisar l'acompanyament a una melodia a partir, o no, d'un sota xifratge o guió.

CONTINGUTS

Repentització. La lectura a vista i la seua aplicació pràctica. Introducció a la lectura harmònica. Anàlisi harmònica- rítmica- melòdic aplicat a la repentització. Repentització de partitures de diferents estils i èpoques. Repentització amb caràcter d'acompanyant o no.

Transposició. El transport en la música actual. El transport com a desenvolupament formatiu de capacitats i reflexos. Transport harmònic i la seua aplicació a instruments polifònics. Tècnica i mecànica tradicional del transport. Claus, armadures, diferències... i la seua utilitat pràctica.

Sota xifratge. Realització en la guitarra de xifratges tradicionals. Realització pràctica d'estructures harmòniques que formen frases simètriques amb desenvolupament d'una o diverses fórmules rítmiques d'acompanyament. Aplicar immediatament xifratges escrits o mentals a

melodies folklòriques i possibilitar acompanyaments guitarrístics. Introducció al xifratge americà característic en la música de jazz. Utilització i significat dels xifratges bàsics més habituals en la música «lleugera». Realització a la guitarra de l'acompanyament de melodies de jazz i de música «lleugera» que porten adherides el xifratge usual, com així mateix de les improvisacions que solen seguir a l'exposició d'aquestes.

Tabulatura. Introducció a la tabulatura italiana i francesa. Transcripció de peces vocals amb acompanyament a la grafia actual. Criteris de transcripció.

CRITERIS D'AVUACIÓ.

1. Repentització d'una partitura o de fragments pertanyents a partitures de diferents èpoques i estils acompanyant a un solista, o participant dins d'un grup d'instruments, com succeeix en la música de cambra. Es tracta de valorar el grau de desenvolupament dels reflexos i altres qualitats que són estimulades a través de la lectura improvisada col·laborant amb un solista o formant part d'un grup d'instrumentistes.
2. Transposició a qualsevol distància intervàlica, de la melodia corresponent a una obra amb acompanyament. Mitjançant aquest criteri d'avaluació es tracta de valorar el domini de les set claus i de totes les armadures i enharmonies possibles.

3. Transposició escrita de l'acompanyament pianístic o guitarrístic d'una obra vocal a tonalitats afins a la guitarra, utilitzant en cas necessari el recurs del "capotasto". Mitjançant aquest criteri es pretén valorar el domini dels recursos que possibiliten l'adaptació d'un acompanyament guitarrístic a una nova tonalitat.

4. Realització del baix continu d'una obra pertanyent a l'època barroca o d'un dels seus moviments. Amb aquest criteri es pretén avaluar l'habilitat de l'alumne per a realitzar en la guitarra una part acompanyant a una línia melòdica o una espècie de subratllat que posa en evidència les harmonies que es produeixen en l'entreteixit polifònic, sempre sobre un baix dau pel compositor i que s'inclou obligatòriament en la realització.

5. Realització d'un baix de dansa i improvisació d'una línia melòdica sobre aquest baix. Amb aquest criteri es pretén valorar la capacitat d'improvisació sobre esquemes harmònics senzills.

6. Transcripció a grafia actual d'una obra vocal del segle XVI o XVII amb acompanyament de corda pinçada. Amb aquest criteri es pretén avaluar el grau de coneixement dels criteris de transcripció i el domini de la tablatura francesa i italiana.

7. Realització pràctica de dues estructures harmòniques, una imposada i una altra de lliure invenció, que formen una frase simètrica, desenvolupant una o diverses fórmules rítmiques d'acompanyament. A través d'aquest criteri d'avaluació es pretén valorar el grau de recursos

preliminars adquirits per l'alumne per a poder abordar amb èxit l'acompanyament d'una melodia pròpiament dita.

8. Realització de l'acompanyament d'una melodia de jazz o de música «lleugera» i d'una improvisació o variació sobre aquesta, en la qual només apareix la melodia i el xifratge americà, executant-se dues versions: en la primera s'inclourà el baix improvisat en l'acompanyament; i en la segona versió la part del baix serà executada per una altra guitarra.

9. Acompanyament d'una melodia folklòrica desproveïda de guió harmònic. Amb aquest criteri es pretén que l'alumne realitzi l'acompanyament sobre el seu propi pensament harmònic, valorant el seu grau d'imaginació en aquest aspecte bàsic.

10. Realitzar en els exercicis dels apartats 8 i 9 introduccions la construcció de les quals es base en elements extrets preferentment de la línia melòdica que s'acompanyarà. Es tracta d'avaluar en l'alumne la capacitat per a desenvolupar elements temàtics.

SEQÜENCIACIÓ PER CURSOS

Distribució temporal dels continguts i criteris d'avaluació.

Curs 1r

Primer trimestre

1. Improvisació:
 - Iniciació a la improvisació d'exercicis amb una harmonia única i amb diferents variants rítmiques.
 - Realització pràctica d'una estructura rítmica bàsica.

2. Repentització:
 - Lectura a primera vista i la seua realització pràctica.
 - Introducció a la lectura harmònica.

3. Transposició:
 - Iniciació al transport en la música de diferents estils.
 - Realització del transport d'una estructura harmònica.

4. Sota xifratge:
 - Iniciació al baix xifratge
 - Iniciació al xifratge harmònic
 - Introducció al xifratge americà.

5. Tabulatura:
 - Iniciació a la tabulatura italiana.

- Coneixement del repertori vocal amb acompanyament de corda pinçada.

Segon trimestre

1. Improvisació:

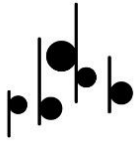
- Iniciació a la improvisació d'exercicis amb una harmonia única i amb diferents variants rítmiques.
- Realització pràctica d'una estructura rítmica bàsica.
- Realització pràctica d'una estructura de quatre, vuit i setze compassos.

2. Repentització:

- Lectura a primera vista i la seua realització pràctica.
- Introducció a la lectura harmònica.
- Memorització d'estructures harmòniques prèvies a la lectura de fragments curts.

3. Transposició:

- Iniciació al transport en la música de diferents estils.
- Realització del transport d'una estructura harmònica.
- Teoria i mecanismes del transport.

4. Sota xifratge:

- Pràctica del baix xifratge.
- Pràctica del xifratge harmònic.
- Introducció al xifratge americà.
- Xifrats tríada en l'harmonia tonal.

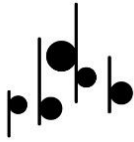
5. Tabulatura:

- Iniciació a la tabulatura francesa.
- Coneixement del repertori vocal amb acompanyament de corda pinçada.

Tercer trimestre

1. Improvisació:

- Iniciació a la improvisació d'exercicis amb una harmonia única i amb diferents variants rítmiques.
- Realització pràctica d'una estructura rítmica bàsica.
- Realització pràctica d'una estructura de quatre, vuit i setze compassos.
- Arribar a través de l'anàlisi a l'estructura de les frases-model de diferents tipus.
- Realització pràctica d'una estructura harmònica en la qual quede reflectit el procés pregunta-resposta.

2. Repentizació:

- Lectura a primera vista i la seua realització pràctica.
- Introducció a la lectura harmònica.
- Memorització d'estructures harmòniques prèvies a la lectura de fragments curts.
- Lectura harmònica de partitures d'àmbit tonal.
- Repentizació de partitures de diferents estils i èpoques.
- Repentizació amb caràcter d'acompanyant o no.

3. Transposició:

- Iniciació al transport en la música de diferents estils.
- Realització del transport d'una estructura harmònica.
- Teoria i mecanismes del transport..
- Transport de fragments breus a qualsevol tonalitat, aplicant les claus, armadures, diferències...

4. Sota xifratge:

- Pràctica del baix xifratge.
- Pràctica del xifratge harmònic.
- Pràctica del xifratge americà.
- Xifrats tríada en l'harmonia tonal.

5. Tabulatura:

- Pràctica de la tabulatura francesa.
- Pràctica de la tabulatura italiana.
- Coneixement del repertori vocal amb acompanyament de corda pinçada.

CRITERIS D'AVUACIÓ.

1. Repentizació d'una partitura o de fragments pertanyents a partitures de diferents èpoques i estils acompanyant a un solista, o participant dins d'un grup d'instruments, com succeeix en la música de cambra. Es tracta de valorar el grau de desenvolupament dels reflexos i altres qualitats que són estimulades a través de la lectura improvisada col·laborant amb un solista o formant part d'un grup d'instrumentistes.

2. Transposició escrita a qualsevol distància intervèl·lica, de la melodia corresponent a una obra amb acompanyament. Mitjançant aquest criteri d'avaluació es tracta de valorar el domini de les set claus i de totes les armadures i enarmonías possibles.

3. Realització d'un baix de dansa i improvisació d'una línia melòdica sobre aquest baix. Amb aquest criteri es pretén valorar la capacitat d'improvisació sobre esquemes harmònics senzills.

4. Lectura a vista de tabulatures senzilles per a llaüt o vihuela. Mitjançant aquest criteri es pretén avaluar el grau de coneixement de la tabulatura abans d'abordar obres més complexes amb acompanyament.

5. Realització pràctica de dues estructures harmòniques, una imposada i una altra de lliure invenció, que formen una frase simètrica, desenvolupant una o diverses fórmules rítmiques d'acompanyament. A través d'aquest criteri d'avaluació es pretén valorar el grau de recursos preliminars adquirits per l'alumne per a poder abordar amb èxit l'acompanyament d'una melodia pròpiament dita.

6. Realització de l'acompanyament d'una melodia de jazz o de música «lleugera» i d'una improvisació o variació sobre aquesta, en la qual només apareix la melodia i el xifratge americà, executant-se dues versions: en la primera s'inclourà el baix improvisat en l'acompanyament; i en la segona versió la part del baix serà executada per una altra guitarra. Amb aquest criteri es tracta de valorar el grau d'adaptació de l'alumne a la pràctica habitual en aquest acompanyament.

7. Acompanyament d'una melodia folklòrica desproveïda de guió harmònic. Amb aquest criteri es pretén que l'alumne realitze l'acompanyament sobre el seu propi pensament harmònic, valorant el seu grau d'imaginació en aquest aspecte bàsic.

CURS 2n

Primer trimestre

1. Improvisació:

- Improvisació d'exercicis amb una harmonia única i amb variants rítmiques.
- Realització pràctica d'estructures de quatre, vuit i setze compassos.
- Estructura de les frases-model de diferents tipus.

2. Repentització:

- Lectura a primera vista i la seua realització pràctica.
- Lectura harmònica.
- Repentització de partitures de diferents estils.
- Repentització amb caràcter d'acompanyant.

3. Transposició:

- Transport harmònic i la seua aplicació a instruments polifònics.
- Lectura i transport harmònic de partitures.
- Teoria i mecanismes del transport..
- Lectura de melodies en Do en 4a i Do en 3a: aplicació de les claus, armadures, diferències...

4. Sota xifratge:

- Xifratge harmònic.
- Improvisació d'estructures harmòniques.
- Pràctica del xifratge americà.

5. Tabulatura:

- Lectura a vista d'obres per a vihuela o llaüt.

Segon trimestre

1. Improvisació:

- Improvisació d'exercicis amb una harmonia única i amb variants rítmiques.
- Realització pràctica d'estructures de quatre, vuit i setze compassos.
- Estructura de les frases-model de diferents tipus.

2. Repentització:

- Lectura a primera vista i la seua realització pràctica.
- Lectura harmònica.
- Repentització de partitures de diferents estils.
- Repentització amb caràcter d'acompanyant.

3. Transposició:

- Transport harmònic i la seua aplicació a instruments polifònics.
- Lectura i transport harmònic de partitures.
- Teoria i mecanismes del transport..
- Lectura de melodies en Do en 4a i Do en 3a: aplicació de les claus, armadures,diferències...
- Transport de fragments melòdics breus a qualsevol tonalitat.

4. Sota xifratge:

- Xifratge harmònic.
- Improvisació d'estructures harmòniques.
- Pràctica del xifratge americà.
- Utilització dels xifratges bàsics habituals en la música "lleugera".

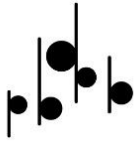
5. Tabulatura:

- Lectura a vista d'obres per a vihuela o llaüt.
- Criteris de transcripció a la grafia actual.

Tercer trimestre

1. Improvisació:

- Improvisació d'exercicis amb una harmonia única i amb variants rítmiques.

- Realització pràctica d'estructures de quatre, vuit i setze compassos.
- Estructura de les frases-model de diferents tipus.

2. Repentizació:

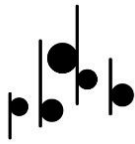
- Lectura a primera vista i la seua realització pràctica.
- Lectura harmònica.
- Repentizació de partitures de diferents estils.
- Repentizació amb caràcter d'acompanyant.

3. Transposició:

- Transport harmònic i la seua aplicació a instruments polifònics.
- Lectura i transport harmònic de partitures.
- Teoria i mecanismes del transport..
- Lectura de melodies en Do en 4a i Do en 3a: aplicació de les claus, armadures,diferències...
- Transport de fragments melòdics breus a qualsevol tonalitat.
- Transport d'un acompanyament pianístic i la seua adaptació a la guitarra.

4. Sota xifratge:

- Xifratge harmònic.
- Improvisació d'estructures harmòniques.

- Introducció al xifratge americà.
- Utilització dels xifratges bàsics habituals en la música "lleugera".
- Realització de cançons de repertori amb ritmes variats i armonías senzilles.

5. Tabulatura:

- Lectura a vista d'obres per a vihuela o llaüt.
- Criteris de transcripció a la grafia actual.
- Transcripció d'obres vocals amb acompanyament de vihuela o llaüt.

CRITERIS D'AVUACIÓ.

1. Repentització d'una partitura o de fragments pertanyents a partitures de diferents èpoques i estils acompanyant a un solista, o participant dins d'un grup d'instruments, com succeeix en la música de cambra. Es tracta de valorar el grau de desenvolupament dels reflexos i altres qualitats que són estimulades a través de la lectura improvisada col·laborant amb un solista o formant part d'un grup d'instrumentistes.

2. Transposició mental a qualsevol distància intervàlica, de la melodia corresponent a una obra amb acompanyament de corda pinçada. Mitjançant aquest criteri d'avaluació es tracta de valorar el domini de les set claus i de totes les armadures i enarmonías possibles.

3. Transposició escrita de l'acompanyament pianístic o guitarrístic d'una obra vocal a tonalitats afins a la guitarra, utilitzant en cas necessari el recurs del "capotasto". Mitjançant aquest criteri es pretén valorar el domini dels recursos que possibiliten l'adaptació d'un acompanyament guitarrístic a una nova tonalitat.

4. Realització del baix continu d'una obra pertanyent a l'època barroca o d'un dels seus moviments. Amb aquest criteri es pretén avaluar l'habilitat de l'alumne per a realitzar en la guitarra una part acompanyant a una línia melòdica o una espècie de subratllat que posa en evidència les harmonies que es produeixen en l'entreteixit polifònic, sempre sobre un baix dau pel compositor i que s'inclou obligatòriament en la realització.

5. Realització d'un baix de dansa i improvisació d'una línia melòdica sobre aquest baix. Amb aquest criteri es pretén valorar la capacitat d'improvisació sobre esquemes harmònics senzills.

6. Transcripció a grafia actual d'una obra vocal del segle XVI o XVII amb acompanyament de corda pinçada. Amb aquest criteri es pretén avaluar el grau de coneixement dels criteris de transcripció i el domini de la tablatura francesa i italiana.

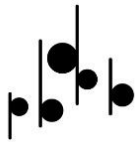
7. Realització pràctica de dues estructures harmòniques, una imposada i una altra de lliure invenció, que formen una frase simètrica, desenvolupant una o diverses fórmules rítmiques d'acompanyament. A través d'aquest criteri d'avaluació es pretén valorar el grau de recursos

preliminars adquirits per l'alumne per a poder abordar amb èxit l'acompanyament d'una melodia pròpiament dita.

8. Realització de l'acompanyament d'una melodia de jazz o de música «lleugera» i d'una improvisació o variació sobre aquesta, en la qual només apareix la melodia i el xifratge americà, executant-se dues versions: en la primera s'inclourà el baix improvisat en l'acompanyament; i en la segona versió la part del baix serà executada per una altra guitarra. Amb aquest criteri es tracta de valorar el grau d'adaptació de l'alumne a la pràctica habitual en aquest acompanyament.

9. Acompanyament d'una melodia folklòrica desproveïda de guió harmònic. Amb aquest criteri es pretén que l'alumne realitzi l'acompanyament sobre el seu propi pensament harmònic, valorant el seu grau d'imaginació en aquest aspecte bàsic.

10. Realitzar en els exercicis dels apartats 8 i 9 introduccions la construcció de les quals es base en elements extrets preferentment de la línia melòdica que s'acompanyarà. Es tracta d'avaluar en l'alumne la capacitat per a desenvolupar elements temàtics.

4. METODOLOGIA DIDÀCTICA

La metodologia que s'aplicarà pretén ser la consecució dels objectius proposats i l'adquisició de les competències bàsiques per part de l'alumnat. Aquesta metodologia té un caràcter actiu: està concebuda per a la participació de tots els alumnes. El seu enfocament és globalitzador: la seua aplicació és desenvolupada mitjançant activitats de caràcter integrador i interdisciplinari, relacionada amb altres matèries. La nostra intervenció educativa partirà dels coneixements previs de l'alumne, que seran detectats a través d'activitats que determinen el que necessiten conèixer.

ELS RECURSOS METODOLÒGICS seran els següents:

- a. **Avaluació inicial** que es realitzarà a través de preguntes.
- b. **Explicacions**, és el recurs utilitzat per a transmetre els coneixements que concerneixen a l'anàlisi i per a captar el nivell cognitiu de l'alumne.
- c. **Demostracions actives**, és el recurs utilitzat perquè l'alumne aprengui els diferents factors que intervenen en la interpretació i així mateix perquè el professor pugui controlar el procés d'aprenentatge..

d. **Expansió dels coneixements:** mitjançant aquest recurs l'alumne fa créixer els conceptes introduïts en connectar-los amb els seus coneixements previs.

e. **Interacció amb el seu mitjà sociocultural:** #ací s'aprofita les inquietuds i aficions de l'alumne com a principi generador d'activitats i aprenentatge.

f. **Treball individual:** com a mitjà de garantir òptimament els nivells d'aprenentatge i el control del procés.

g. **Treball en grup:** com a recurs motivador de les ànsies d'aprenentatge. També actua com a element socialitzador i com a suport dels aspectes transversals.

h. **Aprenentatge significatiu:** és el recurs pel qual es relacionen els coneixements que es van adquirint amb el nivell cognoscitiu de l'alumne.

i. **Mètodes deductius:** S'utilitzen per a fomentar l'interès i curiositat de l'alumne.

j. **Memòria:** potenciem aquesta qualitat de l'ésser humà com a garantia de la consolidació del procés d'aprenentatge.

MATERIALS I RECURSOS DIDÀCTICS:

1. Mitjans informàtics: ordinador a l'aula amb connexió a Internet.
2. Equip de música.
3. Guitarres i piano.
4. Pissarra pautada

REPERTORI I BIBLIOGRAFIA

1. IMPROVISACIÓ

- Improvisació al piano (Vol 1) Exercicis fonamentals. E. Molina.- Real Musical
- Improvisació al piano (Vol 2) Estructures harmòniques. E. Molina.- Real Musical
- Improvisació al piano (Vol 3) Estructures melòdiques. E. Molina.- Real Musical
- López Artiga, A.: Mètode d'Acompanyament improvisat. Ed. Piles

2. XIFRATGES

- Sota Xifratge Barroc. Asins Arbó, Williart i Molina.- Real Musical
- Teoria i pràctica del Baix Xifratge.- M. Asins Arbó.- Real Musical
- Escola del baix xifratge. Ángeles López Arteaga.- Real Musical

3. HARMONIA MODERNA

- Armoni jazz. Daniel Flors.-Rivera Editors.
- Teoria musical i harmonia moderna. Enric Herrera.- Antoni Bosch ed.
- Improvisant jazz.- Jerry Coker.- Víctor Lern editorial
- Charli Parker Omnibook.- Atlantú Music Corp.
- Real Book

4. REPENTIZACIÓ I TRANSPORT

- Reading studios for guitar.- William G. Leavitt
- Mètode de Transposició.- Doupond.-Boileau
- 101 exercicis per a la pràctica de la repentizació i el transport.- M. Asins Arbó.-Real Musical
- Estudis de Cost, capritxos de Legnani i altres obres menors d'autors de música per a guitarra del s. XIX.
- Sonates i sonatines del S. XIX de Molino, Carulli i Giuliani i Paganini.
- Obres de repertori vocal i instrumental amb acompanyament de guitarra i piano.

5. TABULATURA I CONTINUO

- A tutor for the Renaissance lute. POLTON, Diana. London, 1991

- Els fonaments de la basse continue au XVIIIe siècle. Uneix méthode basée sur les sources d'époque. CHRISTENSEN, Jesper Boje. Basel, 1995.
- Obra vocal amb acompanyament en tabulatura de Fuenllana, Milà, Mudarra, Pisador, Dowland, Le Roy, Marín i altres.
- Album de música antiga per a guitarra. Llibre I: Renaixement. Sanz, Luisa. Alacant, 1998.

5. PROCEDIMENTS D'AVALUACIÓ DE L'APRENENTATGE.

PROCEDIMENTS D'AVALUACIÓ.

Avaluació inicial: Amb aquesta avaluació pretenem conèixer amb exactitud el nivell de coneixements que posseeix l'alumne en iniciar el primer curs d'acompanyament.

Avaluació criterial : Es compara el progrés de l'alumne amb les metes previstes anteriorment, però a partir de la seua situació inicial, proporcionant a l'alumne informació de la seua veritable evolució.

Avaluació formativa: Aquest procediment d'avaluació està encaminat a observar clarament cada sessió del procés d'aprenentatge de cada alumne.

Posarem especial interès en factors com l'actitud, l'esforç i l'interès de l'alumne.

Avaluació sumativa: Valorarem els resultats de l'alumne al final del procés .

INSTRUMENTS D'AVALUACIÓ.

Per a l'avaluació **inicial** dels alumnes:

- Realització d'entrevistes personals i de grup.
- Aplicació de proves que servisquen de diagnòstic inicial.
- Obres de repertori vocal i instrumental amb acompanyament de guitarra i piano.

Per a l'observació **directa** del treball dels alumnes:

- Diari de classe.

Per a avaluar el **procés d'aprenentatge** dels alumnes:

- Quaderns de classe.
- Anàlisi dels treballs individuals.
- Enquestes d'opinió i valoració
- Entrevistes amb els pares.

Per a avaluar els **resultats de l'aprenentatge**:

- Proves objectives.
- Entrevistes.
- Sessions individuals i col·lectives d'autoavaluació.

Per a valorar l'acceptació **del procés d'aprenentatge** i la seua adaptació a las necessitats reals dels alumnes:

- Sondejos d'opinió sobre l'acceptació dels alumnes en relació amb els seus interessos.
- Autoavaluació.
- Entrevistes individuals i grupals.
- Entrevistes amb els pares.

6. CRITERIS DE QUALIFICACIÓ I PROMOCIÓ

Sistemes de puntuació, mínims exigibles i periodicitat i comunicació de les qualificacions.

Els alumnes que superen els mínims exigibles en cada curs promocionaran al curs següent.

Les qualificacions seran comunicades a l'alumne i als seus pares mitjançant un butlletí trimestral al final de cadascuna de les tres avaluacions. Seran puntuats amb nota de l'1 al 10 sense decimals.

L'avaluació serà contínua i personalitzada i ha de complir la seua funció formativa i informativa perquè l'alumne aconseguisca els resultats esperats.

El nivell de consecució dels objectius no pot ser valorat mecànicament, sinó amb flexibilitat i veient les característiques del cicle educatiu en què es troba l'alumne. L'avaluació es realitzarà mitjançant l'observació directa del treball a l'aula, el control de faltes d'assistència, la revisió de treballs, la qualificació d'exàmens i l'actuació en les audicions que es realitzen durant el curs acadèmic.

MÍNIMS EXIGIBLES

- 1) Realitzar una lectura a primera vista respectant la fidelitat a la partitura quant a la lectura de notes, dinàmica, tempo...
- 2) Transportar una peça a diferents altures. Lectura harmònica d'un fragment senzill.
- 3) Lectura a vista dels concordes cuatriadas (setenes majors i menors, setenes de dominant) i de novena de dominant.

7. ACTIVITATS DE RECUPERACIÓ D'ASSIGNATURES PENDENTS DE CURSOS ANTERIORS

Els alumnes d'ensenyaments mitjans que suspenguin l'assignatura al juny , podran recuperar-la en l'examen de juliol. Aquells alumnes que tampoc aproven al juliol, podran recuperar la matèria pendent durant el curs següent. El nombre màxim de convocatòries per a aprovar l'assignatura serà de 4.

En el cas de l'assignatura d'acompanyament, les activitats destinades a comprovar el grau de maduresa per a la superació de l'assignatura, estaran basades directament en els mínims exigibles descrits anteriorment. Les proves contindran exercicis de nivell equivalent al treballat durant el curs.

8. ATENCIÓ A LA DIVERSITAT

L'atenció a la diversitat garanteix una educació individualitzada, encaminada a la consecució dels objectius i l'adquisició de les competències bàsiques. El caràcter individual en l'assignatura d'acompanyament implica una adaptació a la diversitat contínua, atenent cada alumne amb metodologia individualitzada. Cada alumne dissenya i articula la seua pròpia programació dins dels paràmetres establits i tenint el referent fix dels objectius i criteris mínims.

El professor tindrà a la seua disposició els següents mecanismes:

- a) La naturalesa pròpia del Currículum (oberta i flexible) que permet determinar els ajustos que garantisquen l'accés a l'aprenentatge. Per a això s'oferiran activitats de reforç, ampliació o activitats diferenciades.
- b) L'Adaptació Curricular per a ajustar Objectius, Continguts i Criteris d'Avaluació. Contempla mesures extraordinàries dirigida als alumnes amb necessitatespecífica de suport educatiu:

- **Alumnes amb diferents ritmes d'aprenentatge**, als quals s'aplica la individualització en virtut de les seues capacitats, en disposar en

l'assignatura d'acompanyament d'una programació flexible i d'un repertori ric i obert compost d'obres de diversa dificultat dins del mateix curs, que permet d'aquesta manera que els alumnes i les alumnes amb altes capacitats intel·lectuals puguin treballar amb peces de major dificultat, marcant-los objectius superiors que els obliguen a fer l'esforç necessari per a valorar la consecució de resultats, i per als alumnes i alumnes que presenten més dificultats en el seu rendiment, es demanaran tasques i treballs adequats a la seua capacitat tenint en compte la superació dels mínims.

- **Alumnes que es matriculen en més d'un curs acadèmic**, que puguin estar matriculats el mateix any acadèmic amb una aprovació per part de tot l'equip docent implicat en la seua formació i aplicant una adaptació curricular.
- **Alumnes que pretenen continuar els seus estudis musicals, una vegada superat el grau professional.** A aquests alumnes cal facilitar-los informació pròpia de centres d'ensenyaments superiors, diferents branques a les que podrà optar, proves d'accés...

9. CONCRECIÓ DELS TEMES TRANSVERSALS DEL CURRÍCULUM.

L'assignatura d'acompanyament vertebrada i posa en relació els coneixements adquirits, en les altres assignatures del currículum resumint-se en continguts com els següents:

- a. Lectura a la vista, provinent de l'assignatura de guitarra i de la d'anàlisi.
- b. Seqüències de concordes per a l'acompanyament, provinent de l'assignatura d'harmonia..
- c. Baixos donats, transport, provinents de les assignatures de Llenguatge musical i harmonia.

10. PROGRAMACIÓ D'ACTIVITATS ACADÈMIQUES I ARTÍSTIQUES

Es distingeixen dos tipus d'activitats conjuntes dins del mateix departament i entre departaments: D'una banda, les activitats acadèmiques conjuntes com les oferides pel mateix conservatori per als diferents departaments, audicions, conferències... #Ací s'inclourà la realització d'una audició dels alumnes de l'assignatura d'acompanyament que podrà o no tenir la col·laboració d'alumnes d'altres departaments, cap al final de curs.

D'altra banda, les activitats artístiques complementàries, contempen l'eixida en intercanvi d'audicions, a altres centres educatius al llarg del curs, o l'assistència a sales de concert.

11. CONCRECIÓ D'ACORDS I CONTINGUTS PER A PROMOURE LA CONVIVÈNCIA ESCOLAR ADOPTATS EN EL PLA DE CONVIVÈNCIA

El conservatori té com a objectiu principal en el Pla de Convivència, aconseguir un clima de centre basat en el respecte, en la comunicació fluida, oberta i sincera entre tots els membres de la Comunitat Educativa, que siga facilitador del treball escolar, i on se senten segurs i respectats. L'equip docent no sols se centrarà en l'ensenyament de les habilitats acadèmiques, sinó que, a més, en la de les normes, actituds i valors, com el respecte, la no violència, la justícia, la solidaritat, la tolerància, la igualtat, la democràcia, entre altres.

El procediment serà establir uns límits clars de tolerància, amb uns models unànimes enfront de les situacions que dificulten la violència escolar. L'actitud serà empàtica. S'adoptarà una actitud positiva d'ajuda a l'alumnat i que afavorisca l'autoestima de l'alumne/a i la creació de compromisos. La mesura principal d'actuació, serà, la prevenció, mitjançant la planificació, i desenvolupar accions i

activitats per a facilitar les relacions entre els membres de la Comunitat Educativa.

Aconseguir aquests valors, vol dir:

- Que l'alumnat, tinga l'edat que tinga, condició, origen, capacitat o qualsevol altra característica personal, té dret a ser educat en un clima que li oferisca seguretat i li permeta desenvolupar al màxim els seus potencials.
- Que el professorat té dret a ser recolzat, i respectat en la seua labor, amb l'autoritat que la seua funció exigeix.
- Que tots els membres de la Comunitat Escolar gaudisquen de la llibertat d'expressió sense risc a ser discriminats, i sense més límit que el respecte a l'altre.
- Que la Comunitat Educativa garantisca que tots els seus membres coneguen els seus drets i responsabilitats.
- Que els conflictes han de ser resolts amb la col·laboració dels membres de la Comunitat Educativa, d'una manera constructiva i sense violència.
- Que tot cas de violència, serà investigada i tractada amb la major diligència.
- Que aquest centre educatiu, forma part de la comunitat local, per

la qual cosa, la cooperació i l'intercanvi d'informació amb les altres entitats locals o educatives, seran essencials per a la prevenció i la resolució de problemes.

El centre oferirà al seu alumnat un lloc on cadascú d'elles/us pugui:

- Aprendre coneixements curriculars.
- Aprendre a pensar correctament: desenvolupar estratègies per a aplicar el coneixement de manera eficaç.
- Aprendre a saber conviure: Habilitats de relació interpersonal, com la col·laboració, comunicació, solidaritat, respecte a les normes i corresponsabilitat.
- Aprendre a ser persona: formant un concepte de si mateix i una identitat personal ajustada per al desenvolupament equilibrat de la seua personalitat.

12. PROPOSTES DEL DEPARTAMENT PER A PROVES D'APTITUDS I D'ACCÉS A ENSENYAMENTS PROFESSIONALS

Les propostes per a les proves d'actituds i d'accés als ensenyaments elementals i professionals, han quedat consensuades pels diferents departaments, i figuren recollides en la PGA. No obstant això, detallarem els continguts terminals que l'alumne ha de tenir superats per a accedir al 2n curs d'acompanyament.

MÍNIMS EXIGIBLES PER A ACCEDIR 2n D'ACOMPANYAMENT:.

- 1) Realitzar una lectura a primera vista respectant la fidelitat a la partitura quant a la lectura de notes, dinàmica, tempo...
- 2) Transportar una peça a diferents altures. Lectura harmònica d'un fragment senzill.
- 3) Lectura a vista dels concordes cuatríada (setenes majors i menors, setenes de dominant) i de novena de dominant.